Nᴇʀ 36.

KURYER LITEWSKI.

w Wilnie we Srzodę dnia 25 Marca v. s. 1831 Roku.

Wiadomości Krajowe.

Przez naywyższe ukazy J. C. M. do Rządzącego Senatu: *d. 20 lut.* przeznaczony na służbę do *Gruzyi* 6tey klassy Nikołay *Andrejew*, na osnowie ukazu 13 kwiet. 1828 r. mianowany radzcą stanu.— *d. 5 marca*, zostaiący w kancellaryi Naczelnika Sztabu J. C. M., radzca woyskowy Teopempt *Hunaropuło*, dla zruynowanego zdrowia i stosownie do iego prośby, przy zupełném uwolnieniu ze służby, na mocy ukazu 18 lut. 1762, mianowany radzcą stanu.— W nagrodę odznaczaiącey się służby, przez zwierzchność zaświadczoney, nayłaskawiey mianowani: wzorowego batalionu saperów: sztabs-lekarz radzca dworu *Bachturow*, radzcą kollegialnym; grenadyerskiey artylleryi bateryyney N. 1go roty sztabs-lekarz *Malicki*, starszy lekarz 6go półku strzelców medyko-chirurg *Łukin*, i młodszy lekarz leib-gwardyi półku grodzieńskiego huzarskiego, doktor medycyny *Balbiani* assesorami kollegialnymi.— *D. 6 marca*, po zaświadczeniu zwierzchności o służbie odznaczaiącey się, radzcy kollegialni, naczelnicy okręgów tamożennych: iurburskiego *Spiridion* i odeskiego *Bołohowski*, naymiłościwiey mianowani radzcami stanu. Prezydent tomskiey izby skarbowey, radzca stanu *Meller*, z uwolnieniem od tego obowiązku przyłączony został do Heroldyi, a radzca dworu *Deodat* naznaczony prezydentem na iego mieysce, dotąd naczelnik oddziału różnych podatków i poborow.

— W naywyższym ukazie J. C. M. do Rad Opiekuńczych Domu Wychowania, pod 15 lutego 1831 roku, wyrażono:

„Zgodnie z wnioskiem obu Rad Opiekuńskich o rozciągnieniu na oddane w ewikcyą Kassie Zachowawczey maiątki nieruchome, działania utwierdzoney przez Nas w dniu 21 listopada upłynionego 1830 roku opinii Rady Państwa, o dozwoleniu konkursom, przedawać dane w ewikcyi Bankowi maiątki nierzetelnych dłużników, z przeniesieniem na nabywców długu Bankowego, Rozkazuiemy:

1) We trzy lata od dnia dzisieyszego uważać moc i działanie wyżey pomienioney, przez Nas dnia 21 listopada 1830 roku utwierdzoney opinii Rady Państwa, za rozciągnione i na maiątki nieruchome, dane w ewikcyi Kassie Zachowawczey Domu Wychowania.

2) Konkursa przy przedaży za zgodą Rad Opiekuńskich maiątkow, danych im w ewikcyi, z przeniesieniem na nabywcę długu Kassy Zachowawczey, obowiązane są nieodzownie przestrzegać tychże prawideł, które się zachowuią przez same Rady Opiekuńcze, przy przenoszeniu długow na nabywców maiątkow chybionego terminu.

3) Gdy dany Kassie Zachowawczey na ewikcyą maiątek za uchybieniem terminu długu iuż był ogłoszony na przedaż od Rady Opiekuńskiey, a tym czasem konkurs będzie upraszał zgodzenia się na przeniesienie do siebie przedaży, zgoda Rady w takim tylko przypadku oświadcza się, ieżeli w terminie od niey naznaczonym nabywców nie było, i maiątek powtórnie na przedaż nie został wystawiony; w przeciwnym zaś przypadku uskuteczniać przedaż w Radzie Opiekuńczey, i za potrąceniem długu Kassy Zachowawczey i summy, przypadaiącey na zabezpieczenie kopii świadectwa, ieśli takowa będzie wydaną, pozostaiące pieniądze odsyłać do konkursu.”

— Naywyższy ukaz, dany P. Kontrolerowi Państwa, dnia 16 lutego 1831 roku:

„Z okoliczności ruszenia woysk dla uśmierzenia Polskich buntowników, użyte zostały summy niektóre na woienne wydatki, oprócz rozchodow, przeznaczonych na utrzymanie woysk stopy pokoiu.

Chcąc podać Kontrolli Państwa możność wcześnego zebrania koniecznych do rewizyi tych wydatków wiadomości, Rozkazuię wam:

1) Weyśdź w znoszenie się z Ministrem Skarbu względem dostarczenia do Kontrolli Państwa wiadomości: iakie summy za Moiemi rozkazami przeznaczone są i poźniey będą przeznaczone na wydatki woyny prócz zwyczaynego wyliczenia (śmieta), z wykazem, ile z tych summ wypłacono na Departamenta woienne, a ile assygnowano lub posłano prosto do Główno-Dowodzącego, lub do Intendencyi Armii Działaiącey.

2) Znieść się z Zarządzaiącym Ministeryum woyskowém, względem dostawienia do Kontrolli Państwa wiadomości o tych summach, które zostały i będą wydatkowane za własnemi rozrządzeniami Departamentów Ministeryum woyskowego, albo przez pośrzednictwo ich wysłane do Woyska Działaiącego, pokazawszy osobno, które zapasy były lub będą oddzielone z zawiadowstwa wewnętrznego na potrzeby Armii Działaiącey.

3) Weyśdź w znoszenie się z Główno-Dowodzącym Armią Działaiącą, dla otrzymania potrzebnych wiadomości, o przedsięwziętych przez Intendencyą śrzodkach, do sprawdzenia użycia summ po śladach wydatkow i dla wcześnego przedstawienia porządkiem ustanowionym rachunków. Równym sposobem otrzymać od niego wiadomości o tych osobnych rozporządzeniach, podług których obywatelom różnych guberniy mogą należeć iakiekolwiek opłaty za wzięte dla woysk potrzeby.

4) Po zebraniu wszystkich wiadomości i po otrzymaniu rachunkow, nie zaniechacie wy uczynić rozporządzenia, o rychłém ich sprawdzeniu w Kontrolli Państwa.”

— *Naywyższy Reskrypt J. C. M. do P. Jenerała-Porucznika Krassowskiego.*

Panie Jenerale Poruczniku Krassowski! Uznawszy za rzecz nieodbitą, nieodstępne znaydowanie się waszę przy powierzonym wam korpusie, dla rychleyszego przywiedzenia go do pożądanego urządzenia, pod osobistym waszym nadzorem, uwolniłem was, ukazem, dnia dzisieyszego do Senatu wydanym, od sprawowania obowiązkow Nowo-Rossyyskiego i Bessarabskiego Jenerał-Gubernatora. A tymczasem z osobliwém zadowoleniem oświadczam wam zupełną wdzięczność, za odznaczaiącą się gorliwość i czynność, okazane przez was w zarządzaniu kraiem, czasowie wam powierzonym i za uczynione przez was rozporządzenia, we wszystkich zdarzeniach pożytkom i potrzebom iego w szczególności odpowiednie. Zostaię ku wam przychylnym.

Na autentyku podpisano własną Jego Cesarskiey Mości ręką:

NIKOŁAY.

Sankt-Petersburg
d. 15 lutego 1831. r.

Przez rozkaz dzienny, dnia dziewiątego marca, byli adjutanci zmarłego Jen. Potemkina: Woznesieńskiego półku Ułanów Sztabs-Rotmistrz *Paszkowski*, Nieżyńskiego półku konnych Strzelców Porucznik *Bryskorn*, i Włodzimierskiego

półku piechoty Sztabs Kapitan *Lenkowski*, Adjutantami Wołyńskiego i Podolskiego tymczasowego Woiennego Gubernatora Lewaszowa.

— Wyiechali ztąd 4 — 11 b. m. do Królestwa Polskiego: Fligel Adjut. Xżę *Liwen* 1, naznaczeni do służby przy tameczoym tymczasowym Rządzie R. hon. *Engelhardt*, *Rogalski*; Koll. Ass. *Pawliszczew*, *Krossowski*; Rad. Dwor. *Niestoiemski*, *Dreylink*; Rad. Koll. *Prażewski*. Przyiechał 7, Sekretarz stanu Xstwa Finlandzkiego hr. *Rehbinder*.

— W Kurlandii rząd tameczny wydał odezwę do młodzi, maiącey prawo do służby woyskowey, aby chcący weyść do niey, z potrzebnemi dowodami o urodzeniu, chrzcie i bierzmowaniu, i ze świadectwem, że do żadnego taynego towarzystwa nie należą, udawali się do Jenerał-Gubernatora Inflant, Estonii i Kurlandii, mogąc spodziewać się prędkiego odesłania ich do dowódzcy 1 korpusu Jener. Adjutanta hr. Pahlena. — Takież wezwanie wydano i w Estonii.

— *Rossyyscy Admirałowie.* Podług wydanego w b. r. spisu wyższych urzędników rossyyskiey floty: pierwszym Jenerał Admirałem w Rossyi był Lefort: po nim sprawowali ten wysoki urząd: hr. Gołowin, hr. Apraxin, hr. A. Osterman, Xżę Galicin. Cesarz Paweł był ostatnim Jener. Admirałem. — Admirałow dotąd było 50. Pierwszy z nich był Piotr W. Teraz iest ich w Rossyi 10: naystarszy Mordwinow, mianowany 1797 r.; po nim idą Markiz de Traversajs, mianowany 1801; Czyczagow, 1807; Crown i Szyszkow, 1824; Sieniawin, 1826; Greigh 1827; Moller i Saryczew 1829 i Hall 1830.

— Departament rękodzielni i wewnętrznego handlu ogłasza, iż dla rozróżnienia płótna żaglowego, wyrabianego w partykularnych fabrykach, od takiegoż wyrabianego w skarbowych, dostarczanych do Admiralicyi, zabrania się odtąd partykularnym fabrykantom wyrabiać płótna żaglowego z trzema czerwonemi i błękitnemi niciami, rozdzielaiącemi na cztery równe części ich szerokość. (*T.P.*)

Królestwo Galicyi i Lodomeryi.

Brody dnia 22 lutego.

Tuteyszy handel znacznie teraz ucierpiał. Powszechna nieufność z powodu politycznych stosunków, wypadków w Polsce, przecięcie związku z wielu rossyyskiemi miastami z powodu cholery — wszystkie te okoliczności wstrzymywały obróty handlu. Brak pieniędzy daie się czuć bardzo mocno i wszyscy kupcy wstrzymuią się od wypłat. Nayważnieyszy dom handlowy, rękodzielnemi towarami obracaiący, kupca Schillera, ogłosił się za niewypłatny i tu i zarazem w Odessie. Jest obawa, aby i inne domy nie doznały takiegoż losu, gdyż odebrano wiadomości z Lipska, że i tam kilka domow upadło.

O biegu naszego handlu w roku przeszłym, następuiącą możemy udzielić wiadomość.

Handel miasta Brodów przywiedziony do upadku, odkąd Austrya i Rossya zwiększyły ostróżności dla zabieżenia przemycaniu, zaczął się nieco ożywić od końca 1828 r., kiedy na zasadzie Ukazu 22 lipca 1828, rozszerzone zostały prawa Radziwiłłowskiey komory, co do poboru poszlin. Z drugiey strony wspierał słabnące tego miasta obróty tranzyt do Odessy, Jass i Tyflisu. Ztądto przywoz Lipskich towarow w 1829 r. dochodził do 8248 cetnarów, nie licząc towarow dla Gruzyi. Lecz w 1830 nie przechodził 6059 cetn.; ilość wcale mała, ieśli się zastanowimy, że ztąd się opatruie Odessa, Jassy, część Polski i cała Galicya. Tranzyt ten zmnieyszył się dla tego, że Tyfliscy kupcy, zaniechawszy drogi na Brody, zaczęli wysyłać zakupowane w Lipsku towary na Triest morzem do Gruzyi. A tak, tuteysi kupcy, przez których ręce szły te towary z Lipska do Odessy, stracili pobierane dawniey komissowe, bankierskie i expedycyyne pieniądze. — Lecz mimo te wszystkie przeszkody, handel rossyyskiemi płodami, szedł dosyć dobrze, lubo ostróżności na początku roku zeszłego przeciwko cholerze, a pod koniec opasanie Moskwy i innych miast, znacznie szkodziły. Dla teyto ostatniey przyczyny, przywoz skór iuchtowych był w roku przeszłym o połowę mnieyszy, niż w 1829: przywieziono bowiem tylko 24,000 pudow. Skór surowych, idących z zachodnich guberniy, z Bessarabii, Mołdawii, gdzie o tym czasie nie było cholery, przywieziono prawie trzy razy więcey, niż w 1829 r., bo do 15,000 pud. Dowoz żyta był bardzo znaczny z powodu nieurodzaiu w Galicyi. W 1829 przywieziono żyta nie więcey nad 4500 cetn.; w 1830 pięć razy więcey. — Godna też uwagi, że w tym roku przywieziono wiele rossyyskiey grubey wełny, bo do 25,000 pud. Także zaczynaią tu sprowadzać i cienką wełnę merynosową z Rossyi: a wysyłanie do Rossyi wełny, której w 1827 przeszło przez Brody 7,000 pud., teraz prawie ustało: gdyż w 1830 przywieziono iey nie więcey nad 15 pud. Przewoz iedwabiu do Rossyi, także się zmnieysza: w 1830 przewieziono około 1,900 pud., a więc prawie we dwoie mniey, niż w r. 1829. (*T.P.*)

Królewstwo Hannowerskie.

Hannower dnia 9 marca.

Zgromadzenie Stanów Królestwa uroczyście zostało otworzone, d. 7, przez J. K. W. Xięcia *Cambridge*, wice-króla; w mowie, mianey z tey okoliczności, Xiążę rzekł, iż ukaranie winnych, od czasu ostatnich zamieszek, zostało zachowane sądom kraiowym; doniósł o różnych proiektach odmian w podatkowaniu; proiekt kodexu kryminalnego już iest przesłany do kommissyi, wyznaczoney w tym celu przez stany.

— N. K. J. raczył udzielić wielką ozdobę orderu Łaziennego ministrowi stanu i gabinetu, hrabi *Münster*, który usuwa się ze służby. (*J.d.S.P.*)

Granice Węgierskie.

List od granic węgierskich pod 4 marca zawiera, co następuie: „Królestwo Węgierskie z woysk iest wypróżnione; wszystkie woyska, bez których obeydź się można, wybieraią się w pochod ku Zachodowi, albo ku Włochom, gdzie woysko austryackie podniesione iest do 100,000 ludzi, albo do Styryi, iako rezerwa; również ie zatrzymuią na przypadek nieprzewidziany w arcy xięstwie Austryackiém, albo czasowie na granicach Niemiec. (*J.d.S.P.*)

Związek Niemiecki.

Frankfort dnia 9 marca.

Podług odmian, zaszłych roku ostatniego w rozkładzie woyskowym Związku, stan iego siły zbroyney iest następuiący: Korpusy I, II i III: Austrya 94,882 ludzi; IV, V i VI Prussy, 79,234 ludzi; VII korpus Bawarya, 35,000 ludzi, VIII korpus Wirtembergskie, Badeńskie, Hessendarmsztadzkie, 30,159 ludzi; IX korpus, królestwo Saskie, Hessya-Elektorska, Nassauskie, 21,718 ludzi; X korpus, Hannower, Holsztein-Lauenburg, Mecklemburg-Schwerin i Strelitz, Oldenburg, Lubeka, Brema i Hamburg, 28,380; XI korpus: Piechota rezerwowa: Saxe-Weimar, Altenburg, Coburg-Gotha, Meiningen, Anhalt-Dessau, Bemburg i Kölben, Schwartzburg Sondershausen i Rudolstadt, Hohenzollern-Hechingen i Sigmaringen, Lichtenstein, Waldeck, Reuss, Schaumburg-Lippe-Detmold, Hesse-Homburg i Frankfort nad Menem, 11,366 l. — Ogół 303,484 ludzi. (*J.d.S.P.*)

Sprawy Niderlandzkie.

Haga dnia 13 marca.

Gazeta *Staats-Courant* ogłosiła protokół konferencyi Londyńskiey 19 lutego; pełnomocnicy Króla Jmci Niderlandzkiego oświadczaią w nim, że zostali upoważnionymi od swego Monarchy do przyzwolenia zupełnego na wszystkie artykuły zasad odłączenia Belgium od Hollandyi, wynikaiących z protokułu londyńskiego 20 i 27 stycznia.

— Minister spraw wewnętrznych oświadczył Gubernatorom prowincyy, że Król Jmć z upodobaniem widzi gorliwość, z iaką całe Królewstwo pragnie wznieść pomnik walecznemu porucznikowi van Speyke, i że, ustępuiąc życzeniom narodu, Król zrzeka się proiektu wystawienia go

kosztem rządu, ażeby to przedsięwzięcie było całkowicie narodowém.

— Piszą z Maestrychtu dnia 4 marca, że małe woysko ienerała Mellinet cofnęło się w stronę Thienen; artylleryą przeniesiona została z Maaseyk do Hasselt. (*J.d.S.P.*)

Bruxella dnia 13 marca.

Regent wydał do mieszkańców Wielkiego Xięztwa Luxemburskiego, odezwę dnia 10 tego miesiąca, przez którą wzywa ich, ażeby się niedali uwieśdź obietnicom, ani też zastraszyć pogróżkami, oraz uwiadamia ich o swoiém postanowieniu, utrzymania niepodległości i całości territoryum Belgickiego, nie zważaiąc na protokóły Londyńskie. — Zdaie się, że ministeryum przedsiębierze bronić Luxemburga i postawić załogę w wielu miastach, iakoto: w *Arlon*, *Bastogne*, *Bouillon*, *St-Hubert*.

— Regent otrzymał dnia 7 odwiedziny lorda Ponsonby, a dnia 8 kilku deputowanych Wielkiego Xięztwa Luxemburgskiego; ci ostatni przedstawili stan Xięztwa, i prosili o woyska i broń. Regent odpowiedział, że wierny przysiędze, wszelkich użyie śrzodków dla utrzymania całości territorium.

— P. *Le Hon*, dnia 7 wyiechał do Paryża, w charakterze nadzwyczaynego posła i ministra pełnomocnego.

— Jenerał *Mellinet* przybył do Bruxelli, i umieścił w dziennikach kilka listow swoich do ministra woyny, do P. *Roggier* i półkownika *Nypels*, uniewinniaiąc się z zarzutow opoźnienia i żaląc się na ienerała *Daine*.

— Powiadaią, że w Antwerpii otrzymano listy z Batawii, podług których *Diepo-Negoro* potrafił umknąć i znowu stanął na czele powstańców.

(*J.d.S.P.*)

Niemcy.

Dessau 13 marca.

Wczora w *Wörlitz* zszedł z tego świata poeta, F. *Matthisson*, radca tayny legacyi Króla Wirtembergskiego, w 71 roku życia. (*J.d.S.P.*)

Anglia.

Londyn dnia 11 marca.

Papiery publiczne. Konsolidy, 75⅜; Rossyyskie, 90; Brezylıyskie, 57¾; Hiszpańskie, 16⅛.

— Rekorder londyński podał Królowi, d. 2, rapport o kryminalistach zatrzymanych w *Newgate*, a skazanych na śmierć w miesiącach grudniu i styczniu: liczba osądzonych iest 21, ale Król nie potwierdził żadnego wyroku.

— Król d. 9 miał wielkie zgromadzenie na pokoiach w pałacu *St. James*, i przyiął adres powinszowania miasta *Londynu* z okoliczności reformy, wniesioney na parlament przez ministeryum: adres ten został złożony Krolowi przez deputacyą, maiącą na czele lorda maiora. Po przeczytaniu adressu, Król odpowiedział w sposób nader łaskawy, i oświadczył nadzieię, że ten śrzodek stanie się zasadą wszystkich dobrodzieystw, iakich się ztąd spodziewaią.

— Na posiedzeniu izby niższey d. 4, złożenie petycyi rady miasta *Londynu* za reformą dało powód do żywych rozpraw, do których należeli: P. *Hunt*, *Wynn*, i lord-adwokat; P. *Croker* miał długą mowę przeciwko temu śrzodkowi; na posiedzeniu d. 7, siedmnastu mówców dało się słyszeć za reformą lub przeciw niey. Posiedzenie d. 8 zaczęło się mową, bardzo długą P. *O'Connel* za reformą; słuchano iey z pilną uwagą; oświadczył, iż będzie popierał ten śrzodek całym swym wpływem w izbie i zewnątrz iey; pragnąłby tylko, widzieć skróconém trwanie rozpraw parlamentu i przystąpić do wotowania sekretnego, prosi oraz, ażeby Irlandya nie została całkiem zapomnianą; mniéma on, iż należałoby powiększyć liczbę reprezentantów z hrabstw *Antrim*, *Down*, *Cork*, *Calway*, *Kerry*, *Mayo*, *Tipperary* i *Tyrone*; zwraca iednakże uwagę, że te zarzuty nie powinny bydź uważane za oppozycyą z iego strony, i że on iest zupełnie za proiektem, nawet w kształcie teraźnieyszym. (*J.d.S.P.*)

Włochy.

Turyn 3 marca. Zaraz w piérwszych dniach miesiąca lutego, zwierzchność w *Sabaudyi* otrzymała wiadomość, że znaczna liczba wychodźców z rozmaitych kraiów zgromadziła się w *Lyonie* i tam publicznie zaciągała wyrobników, tudzież innych ludzi, celem wkroczenia do granic tego xięstwa. Nowe ostrzeżenia zwiastowały, że banda z 1000 do 1,200 ludzi opuściła Lyon w kierunku *Pont-Beauvoisin*, i innych mieysc między tém miasteczkiem a szwaycarską granicą. Drugi oddział z 600 ludzi, iak powiadaią, poszedł także w drogę. Dodaią, że 2,500 ludzi było w gotowości dla wkroczenia do Sabaudyi ze strony *Chapeillan*. Te wieści zatrwożyły mieysca pobliskie granicóm, a ieneralny gubernator natychmiast iął się potrzebnych śrzodków na odparcie tey nieprzewidzianey napaści, z iakiey bądź strony ma nastąpić, i dnia 24 wydał proklamacyą, celem uspokoienia mieszkańców rozjątrzonych i zatrwożonych pogróżkami tych woysk nieregularnych, które raczey, iak rozboynicy, niż nieprzyiaciele, przechwalaią się.

Tym czasem rząd francuzki, uwiadomiony o tém, co się działo w Lyonie, użył ze swoiey strony skutecznych śrzodkow do zapobieżenia zaciągom woyskowym i wkroczeniu do xięstwa. Kilka oddziałow żandarmeryi wysłano na ściganie 600 ludzi, którzy wyszli dnia 23; dognali ich pod *Meximieux*, i zmusili powrócić do Lyonu. Dnia 25 prefekt departamentu Rodanu przez proklamacyą naysurowiey zakazał robić zaciągów, przypominaiąc, że prawo przepisuie na to karę śmierci. Inne bandy poźniey zostały rozproszone, i w tey chwili Sabaudya zdaie się bydź wolną od podobnych zamachow.

Król Jegomość raczył zezwolić, ażeby z powodu tych zaburzeń, xiąże *Carignan*, udał się do Sabaudyi, gdzie zniesie się z gubernatorem, względem użycia potrzebnych śrzodków, i będzie przy woysku i mieszkańcach tłumaczem uczuć zadowolenia królewskiego za przykładne postępowanie i duch wyborny, który ich ożywia.

Xiężna Parmy, wydała dnia 26 w *Placencyi* proklamacyą, przez którą wszystkie akta tak nazwanego tymczasowego rządu za żadne i niebyłe ogłasza, wzywa poddanych swoich do posłuszeństwa i grozi całą surowością buntownikom. Podobnąż proklamacyą wydała do woyska; wszyscy żołnierze wezwani są, ażeby się stawili w Placencyi, teraźnieyszey stolicy.

Deputowani miasta i prowincyi *Reggio* przybyli dnia 21 lutego do *Modeny*; składaią oni wraz z deputowanymi Modeny rząd tymczasowy obu prowincyy, którego prezydentem mianowali radcę *Nobili*, a wice-prezydentem adwokata *Nardi*.

List z *Tryestu* pod dniem 1 marca donosi, że 6,000 ludzi weszło do xięstwa *Modeny*, i że podobny oddział ruszył ku *Parmie*.

Podług listow z *Rzymu*, dnia 1 marca, spokoyność ciągle panowała w tém mieście, a boiaźń napadu powstańców, których przednia straż znaydowała się w *Otricoli*, iuż ustała.

Papież, dnia 28 lutego, dał kapelusze kardynałom *Inguanzo e Ribera*, arcybiskupowi toledańskiemu, *Cienfuegos-y-Jove-Llanos*, arcybiskupowi sewilskiemu, i xięciu *Rohan Chabot*, arcybiskupowi bessançońskiemu, których Papież Leon XII, purpurą zaszczycił; na konsystorzu sekretnym, papież mianował trzech arcybiskupów i dwudziestu biskupów, z których ieden do Indyy zachodnich a sześciu do Ameryki.

Xiąże *Modeny* dnia 5 marca powrócił do *Mantui*. W *Modenie*, jenerał *Zucchi* mianowany ieneralnym prefektem woyny; formowano dwa nowe regimenta; iazda i artylleryą zostały iuż organizowane.

Podług listu z *Bononii*, obeymuiącego wyliczenie różnych prowincyy, które obecnie rokosz podniosły, ludność tych wszystkich prowincyy do-

chodzi do 2,320,913 głów. Dnia 28 lutego, obchodzono w Bononii uroczystość zjednoczenia się prowincyy, które powstały. Seym w Bononii następne uczynił postanowienia: 1) emancypacya zupełna i całkowita wszystkich prowincyy, zostaiących pod świecką zwierzchnością papieża; 2) zjednoczenie się ściśle prowincyy między sobą; 3) zachowanie całości territorium każdey prowincyi. (*J.d.S.P.*)

Turcya.

Sułtan kazał wydać patryarsze greckiemu 2500 kies, z których 1000 ma służyć na opłatę długów powszechności chrześciańskiey S. Grobu, a 1500 ma bydź rozdzielonych Grekom w Bulgaryi, zniszczonym przez ostatnią woynę. — Robiąc ulepszenia w administracyi wewnętrzney, Porta usiłuie zatrzymać wynoszenie się i odzyskać napowrót wychodźców. — Patryarcha grecki został wezwany, ażeby podał osoby na arcybiskupa i biskupów do Kandyi; spokoyność na tey wyspie coraz więcey powraca.

Korrespondent Norymberski, ogłasza list następuiący, datowany z *Wenecyi* d. 25 lutego: „Z wiadomości pewnych ze *Skutari*, dzisia tu otrzymanych, zostaliśmy nakoniec uwiadomieni o celu uzbraiania się Porty. Nie ma iuż wątpliwości, że przynaymniey w tym momencie iedynym do tego powodem iest upokorzenie i ukaranie zbuntowanego paszy skutaryyskiego. Wielki wezyr tym końcem wyiechał i wyszedł z *Janiny* we 20,000 ludzi; wkroczył na terrytoryum baszy, zaiął miasta *Tinana*, *Cavaglia* i *Durazzo*, i iest iuż tylko o 17 godzin drogi od *Scutari*; iednak to miasto dobrze iest uzbroione i opatrzone w żywność przez Mustafę-paszę, który zdaie się mieć stateczne postanowienie bronienia się. Inni porozumiewaią go o zamysł ucieczki do *Raguzy* lub do *Tryestu*, nim spodziewana flotta turecka nie ukaże się na Adryatyku, co zaspokoiłoby życzenia wszystkich mieszkańców *Scutari*. W przeciągu 3otu lat trzecie to iuż iest przedsięwzięcie na poskromienie paszaliku skutaryyskiego, który stał się prawie niepodległym pod rządem Mustafy-paszy i iego oyca. Mustafa ma woyska 12,000 ludzi, na przywiązaniu którego może polegać. Jego osobiste męztwo, równie, iak i położenie górzyste kraiu, mnóztwo rzek i błot, któremi iest przerźnięty, powodem są do powątpiewania, czy Porta otrzyma rychłą pomyślność. Po podbiciu paszaliku skutaryyskiego, wielki wezyr zakłada sobie użyć równie siły oręża dla zaprowadzenia nowego porządku rzeczy w *Bośnii*. Piszą z *Vallony*, że bey tego miasta, boiąc się wielkiego wezyra, z familią swoią ratował się do *Korfu*.

(*J.d.S.P.*)

Wiadomości Rozmaite.

Dzieła i rękopisma armeńskie i chińskie, oddane do biblioteki berlińskiey.

N. 2 gazety *Annonces* z miesiąca lutego *Roczników krytyki Scyentyficzney* zawiera katalog dzieł i rękopisów armeńskich i chińskich, które baron Al. *Humboldt* złożył, po swey w Rossyi podróży, i darował dla biblioteki królewskiey w *Berlinie*. Między książkami chińskiemi znayduią się: 1. *Dzień trzech Cesarstw*. Jest to sławna historya woyny domowey, która się toczyła w czasie rozdziału trzech państw chińskich, w latach 212 do 217 po Chr.; wszyscy literaci chińscy zgadzaią się na naywiększe pochwały stylowi, iakim to dzieło iest napisane: dla tego zaymuie ono pierwsze mieysce między pismami klassycznemi tego narodu, ma tytuł w tém wydaniu: *Ti i tsai tse Schach*: pierwsze dzieło wielkich czyli klassycznych pisarzy. P. *Humboldt* otrzymał w podarunku od *Tzingfu*, dowódzcy gwardyi cesarskiey *Haini Mailahou*. Jego imie iest napisane po chińsku i mandżuańsku wewnątrz okładki. 2. *Tablice rolnictwa i hodowania iedwabników*. Dzieło to zawiera figury, wyiaśniaiące sposoby wszelkie w rolnictwie i w hodowaniu iedwabników używane. I tak n. p. tablice 11 i 12 wskazuią sposób wytępienia zielsk nieużytecznych, tablica 14 wskazuie sposoby, zlewania pól, tablica 15, zbierania owoców, i t. d. przy każdey tablicy znayduią się prawidła. Dzieło to było drukowane w r. 35 z okresu Kang-hi, albo r. 1696 naszey ery. 3. *Tablice zaćmień słońca*. Są to rachunki, pisane po mańczuańsku i po chińsku, różnych zaćmień słońca, z rycinami objaśnień. To dzieło drukowane było za panowania poprzednika teraźnieyszego Cesarza, 23 lutego 1819 r. naszey ery. 4. Treść rzeczy naywaźnieyszych o duchu w niebie (chrystyanizm). Katechizm ten zawiera 5 podziałów czyli er. Był on ułożony, iak na końcu pierwszego tomu powiedziano, przez oyca (kapłana) ducha niebieskiego Hiho (Hyacynt) na rozkaz cesarza. 5) Zbiór wszelkich wypadków. Jest to tytuł gazety urzędowey pekińskiey, P. *Humboldt* przywiózł iey 6 numerów, to iest: 25 i 26 lutego, 2, 5, 6, i 11 kwietnia 1823 r. (*J.d.S.P.*)

Iliada prozą wytłómaczona przez Zaupera.

Nigdy nie iest późno, poprawić niesłuszne zapomnienie. Tłumaczenie, które P. *Zauper* wydał, lat temu cztery, nieprzydatne do rozbioru po francuzku, nie będąc z resztą ani poprzedzone, ani zakończone żadnym filologicznym traktatem, mało wzbudza ochoty w krytyku, którby tylko miał swoich czytelników zaymować wyrazami ięzyka, im nieznanego. Jednakże, w wielu mieyscach porównywaliśmy text z tłómaczeniem, i postrzegliśmy ie podzielone na sekcye czyli peryody, zawieraiące pięć lub sześć wierszy, a czasem dwadzieścia lub trzydzieści, podług tego, iak przedmiot wymagał. Numera są przed każdą sekcyą, i dla tego porównania odbywać się mogą z łatwością. Potrzeba tylko, iakikolwiek wziąć z Iliady ustęp i potém uważać iak go *Zauper* oddał. Możemy upewnić, że ogólne będzie z takowego porównania ukontentowanie. Francuzi nie mogą wyobrazić dokładności, z iaką niemcy oddaią greczyznę, i wyrazy złożone tego ięzyka są nawzaiem wydane w ięzyku nowoczesnym; iak ten nie ustępuie w niczém co do giętkości ięzykowi Homera; zdarza się często, że człowiek iakimkolwiek obdarzony talentem wybornie trafia do celu, do którego bez przesady nigdyśmy niepotrafili. Udało się więc P. *Zauperowi*. Praca iego nie tylko ma wartość naukową, lecz i co do tłumaczenia celuie, i może bydź przydatną tym, którzy się zupełnie nauce wierszy Homera i ich rozbiorowi poświęcili. Ta zasługa daie się czuć naybardziey w puklerzu Achillesa i w opisach morskich. (*J.d.S.P.*)

OGŁOSZENIE.

Cesarska Akademia Nauk w St-Petersburgu wzywa wszystkie osoby wewnątrz Państwa, maiące dawne lub nowsze monety wschodnie, a chcące ie przedać, ażeby się adressowały, albo prosto do Akademii, albo do iey Członka, Pana Rzeczywistego Radcy Stanu *Frähna*. Wszystkie te monety, których nie dostaie w Gabinecie Akademickim, będą kupione po cenie odpowiadaiącey stopniowi ich ważności lub rzadkości, a mianowicie: za monety *złote* dano będzie do połowy wyżey od ich metalliczney wartości, za *srebrne* we dwoie a nawet i w dziesięcioro, a za *miedziane* od ¼ do rubli assygnacyami. W zdarzeniu, ieżeli przystanie monety albo wielka ich część okażą się niepotrzebnemi dla Akademii, P. Akademik *Frähn* ochoczo oświadcza się wskazać ich właścicielom inne śrzodki do przedaży, albo kommunikować im potrzebne wiadomości o Monarchach i latach, do ktorych one się odnoszą, równie, iak o ich ważności i rzadkości. (Przysłane.)

DODATEK